

Beskrivning av vestibulodyni, provocerad vulvodyni, vaginism

Diagnoser

Dyspareuni

betyder att man har återkommande eller ständig smärta vid samlag. Samlagssmärtan kan vara en djup smärta, inne i magen, eller en mer ytlig smärta, vid slidmynningen. Samlagssmärtan kan ha många olika orsaker.

Det är vanligt att unga kvinnor har samlagssmärta. Nästan hälften av flickor/kvinnor på ungdomsmottagningar har haft smärta vid samlag senaste månaden.

Vestibulodyni eller provocerad vulvodyni, PVD

Vestibulodyni innebär att man har en ytlig smärta vid beröring av slidmynningen eller vid försök till penetration.

Vestibulodyni drabbar främst yngre kvinnor, mellan 20-30 år. Det är svårt att veta hur många som har vestibulodyni, eftersom inte alla söker för det.

Tidigare trodde man att smärtan berodde på en inflammation och man kallade besvären för vestibulit. Ändelsen -it betyder att det är en inflammation. Idag anser man att det mer handlar om en smärtdiagnos och man har ändrat namnet till vestibulodyni. Ändelsen -dyni betyder att man har smärta. I det här fallet vid slidmynningen.

Diagnosen

Om man haft smärta vid tryck eller beröring av slidmynningen eller vid försök till vaginal penetration i minst 6 månader klassas smärtan som vestibulodyni.

Man brukar dela in vestibulodyni i två undergrupper;

- Primär vestibulodyni, vilket innebär att man alltid har haft ont vid penetration/försök till penetration. Det har aldrig gått att föra in något i slidan.
- Sekundär vestibulodyni som innebär att det har gått bra att föra in något i slidan tidigare, man har varit besvärsfri. Att det sedan har hänt något som gjort att smärtan har uppkommit.

Det är vanligast att man har en sekundär vestibulodyni.

Orsak

Orsaken till vestibulodyni beror ofta på flera kombinerade faktorer. Slidmynningens slemhinna kan vara skör eller irriterad, bäckenbottenmusklerna kan vara spända och kroppens nervsystem kan vara överkänsligt.

Det är vanligt att besvären startar i samband med att man haft upprepade svamp- eller urinvägsinfektioner.

Samlag innebär alltid en viss belastning på slidmynningen och slidan, men vid upphetsning och fysisk tändning blir den belastningen betydligt mindre. Risken att få besvär ökar om man har omslutande sex utan att kroppen är tillräckligt tänd eller om man har omslutande sex väldigt ofta.

För en del kvinnor kan hormonell behandling som tex p-piller orsaka att man får vestibulodyni. Det gäller dock inte alla alla.

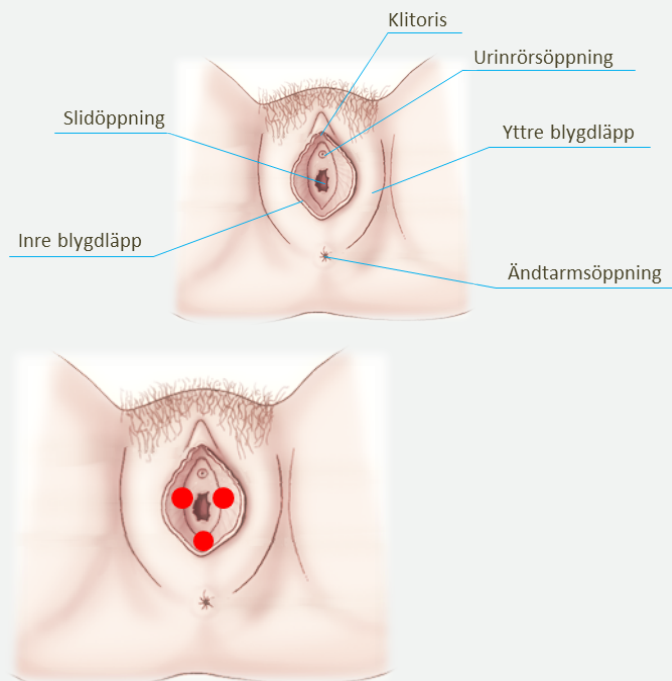
Man kan också ha ökad risk att få vestibulodyni om man har en skör hud och eksem generellt.

För de allra flesta är stress en komponent som bidrar till att man kan utveckla vestibulodyni. Många gånger startar besvären då man haft en extra stressig period i livet.

Om man dessutom är en person som har lätt för att fundera, grubbla och få ångest ökar risken att smärta i underlivet blir långvarig och man har lättare att utveckla vestibulodyni.

Besvärsbild

Smärtan är ofta en svidande, brännande och mycket intensiv smärta vid bakre delen av slidmynningen i samband med beröring/penetration. Området kan vara rodnadt. Det gör ont vid samlag, vid införande av tampong eller menskopp, och/eller vid gynekologiska undersökningar.

Röda prickarna = Smärtande område

Smärtan kommer ofta direkt vid beröring/penetration och smärtan kan sitta i allt från några minuter till flera dagar. En del kan uppleva smärta när man tex använder vissa kläder, rider eller cyklar. Några kan uppleva en mer eller mindre konstant smärta i underlivet.

Det är vanligt att man ofrivilligt spänner bäckenbottenmusklerna när man har vestibulodyni (se vaginism).

Många som får vestibulodyni kan även ha spända käkar, besvär med magen, huvudvärk, ångest och/eller depression.

Vaginism

Vaginism är mycket vanligt. Vaginism betyder att man får en ofrivillig spänning i bäckenbottenmuskulaturen vid försök till penetration. Sannolikt är det en reflexmässig försvarsreaktion i muskulaturen. Reaktionen förstärks om man utsätter kroppen för aktiviteter som förknippas med rädsla eller smärta, tex samlag eller införande av tampong.

Kroppen vill skydda oss och spänner sig om den tror att den ska utsättas för fara. Kroppen minns tidigare upplevelser som tex smärta eller rädsla vid sex. Kroppen reagerar då med att spänna sig. Spänningen i musklerna gör att det känns trångt och gör ont vid försök till penetration, vilket gör att man spänner sig ännu mer, får mer ont, spänner sig mer osv.

Spända muskler medför även försämrad blodcirkulation vilket ökar smärtan i området.

Många är inte medvetna om att underlivet spänner sig och att man har vaginism. Besvären har ofta kommit stegvis, utan att man tänkt på det. Det syns inte ut på och det är svårt att själv undersöka om man är spänd.

Vaginism kan vara:

- Primär vaginism, dvs att det alltid varit spänt och trångt
- Sekundär vaginism, dvs musklerna har tidigare kunna vara avspända och det har gått att föra in något i slidan